

स्थानीय राजपत्र

बौदीकाली गाउँपालिकाद्वारा प्रकाशित

खण्ड १०, भाग २, संख्या ११, मिति २०८३ असोज १४ गते

भाग- २

बौदीकाली गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, डेढगाउँ, नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा १०२ को उपदफा (३) बमोजिम बौदीकाली गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाले बनाएको तल लेखिए बमोजिमको ऐन सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशन गरिएको छ ।

बौदीकाली गाउँपालिकाको बालअधिकार समिति गठन तथा सञ्चालन सम्बन्धी कार्यविधि, २०८३

प्रस्तावना: बालबालिकाको अधिकार व्यवस्थित गर्ने ऐन २०७७ को दफा ६ को उपदफा (क) बमोजिम बाल अधिकारको संरक्षण र सम्बर्धनका लागि वाञ्छनीय भएकोले स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ को अधिकार प्रयोग गरी बौदीकाली गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको बैठकले यो कार्यविधि बनाई लागु गरेको छ ।

परिच्छेद (१)

१. संक्षिप्त नाम प्रारम्भ:

क) यस कार्यविधिको नाम "बौदीकाली गाउँपालिकाको बालअधिकार समिति गठन तथा सञ्चालन सम्बन्धी कार्यविधि, २०८३" रहेको छ ।

ख) यो कार्यविधि तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषा: विषय र प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा

- क) "ऐन" भन्नाले बालबालिकाको अधिकार व्यवस्थित गर्ने ऐन, २०७७ सम्झनुपर्दछ ।
- ख) "मन्त्रालय" भन्नाले नेपाल सरकारको बालबालिका सम्बन्धी विषय हेर्ने मन्त्रालय सम्झनुपर्दछ ।
- ग) "प्रदेश मन्त्रालय" भन्नाले गण्डकी प्रदेशको सामाजिक विकास मन्त्रालय सम्झनुपर्दछ ।
- घ) "गाउँपालिका" भन्नाले बौदीकाली गाउँपालिका सम्झनुपर्दछ ।
- ङ) "बाल कल्याण अधिकारी भन्नाले" बालबालिकाको अधिकार व्यवस्थित गर्ने ऐन २०७७ को उपदफा ६ (१) ले व्यवस्था गरेको सदस्य सचिव नियुक्त भएको वा तोकिएको अधिकारी सम्झनुपर्दछ ।
- च) "समिति भन्नाले" बालबालिका सम्बन्धी ऐन, २०७५ को उपदफा (२) तथा यस कार्यविधिको दफा ३ तथा ५ बमोजिमको स्थानिय बालअधिकार समिति सम्झनुपर्दछ ।
- छ) "स्थानीय बाल अधिकार समिति" भन्नाले बौदीकाली गाउँपालिकाको गाउँ बाल अधिकार समिति सम्झनुपर्दछ ।

परिच्छेद (२)

समिति गठन

३. गाउँ बाल अधिकार समितिको गठन:

- (१) बालबालिकाको अधिकार तथा हकहितको संरक्षण र संस्वर्धन गर्न गाउँपालिकामा देहाय बमोजिमको गाउँ बाल अधिकार समिति रहनेछ ।

क) उपाध्यक्ष वा निजले तोकेको कार्यपालिका सदस्य	- अध्यक्ष
ख) अध्यक्ष उपाध्यक्षले तोकेको कार्यपालिका सदस्य/महिला सदस्य	- सदस्य
ग) शिक्षा शाखा प्रमुख	- सदस्य
घ) स्वास्थ्य शाखा प्रमुख	- सदस्य
ङ) बौदीकाली आधारभुत अस्पतालको प्रमुख	- सदस्य
च) प्रहरी कार्यालयको प्रमुख	- सदस्य

छ) गाउँपालिका भित्रका माध्यमिक विद्यालयको प्रधानाध्यापक वा शिक्षक १ जना	- सदस्य
ज) बाल अधिकारको क्षेत्रमा कार्यानुभाव भएका व्यक्ति मध्यबाट अध्यक्ष उपाध्यक्षले मनोनयन गरिएको १ जना	- सदस्य
झ) महिला बिकास सहाकारी संस्थाको प्रतिनिधि १	- सदस्य
ञ) बाल अधिकारको क्षेत्रमा क्रियाशील गै.स.स प्रतिनिधि १ जना	- सदस्य
ट) बाल मनोविज्ञ वा बाल न्यायका क्षेत्रमा काम गर्ने अधिवक्ता	- सदस्य
ठ) बालबालिका सम्बन्धि शाखा हेर्ने कर्मचारी	- सदस्य
ड) बाल संजाल/बालसमुहको अध्यक्ष सहित २ जना (बालक र बालिका)	- सदस्य
ड) बाल कल्याण अधिकारी	- सदस्य सचिव

(२) मनोनित सदस्यको पदावधि ५ वर्षको हुनेछ र खण्ड ज बमोजिम सदस्यमा मनोनयन हुनका लागी भ्रष्टचार, जवरजस्ती करणी, मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार, लागुऔषध बिक्री वितरण तथा ओसारपसार, सम्पति शुद्धिकरण, राहदानी दुरुपयोग, अपहरण सम्बन्धी कसुर संगठित अपराध, बालबालिका विरुद्धको कसुर बालअधिकार हनन् वा नैतिक पतन देखिने अन्य फौजदारी कसुरमा सजाय नपाएको व्यक्ति हुनुपर्नेछ ।

४. गाउँ बालअधिकार समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार

(१) दफा ३ बमोजिम गठन हुने गाउँ बालअधिकार समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः

- क) समितिको दिर्घकालिन नीति, योजना र वार्षिक कार्यक्रम तथा बजेट तर्जुमा गर्ने,
- ख) बालबालिकाको अधिकारको सम्मान, संरक्षण, प्रवर्धन र परिपुर्तिको लागि आवश्यक स्थानीय नीति, कानून, योजना कार्यक्रम र सस्थागत संयन्त्रको व्यवस्था गर्ने,
- ग) गाउँपालिकामा सञ्चालित बालबालिका सम्बन्धी कार्यक्रमको अनुगमन, मुल्याङ्कन तथा सुझाव दिने ।
- घ) बालअधिकार सम्बन्धी कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागी नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, अन्य स्थानिय तह र अन्य सरोकारवाल निकायहरूसंग समन्वय तथा सहकार्य गर्ने ।

- ड) नेपाल पक्ष रहेका बालअधिकार सम्बन्धी अन्तराष्ट्रिय, क्षेत्रीय सन्धीसंग सम्बन्धित पालिका स्तरीय आवधिक प्रतिवेदन तयार गर्न सहजीकरण गर्ने ।
- च) गाउँपालिकाभित्र हुन सक्ने बालविवाह, बालश्रम, शारीरिक तथा मानसिक पीडा तथा बाल यौनदुरव्यवहार, जस्ता सबै किसिमको बाल हिंसाको रोकथाम, निषेध र नियन्त्रण तथा सडक बालबालिकाको उद्धार, पुनरस्थापना, संरक्षण र व्यवस्थापन जस्ता कार्य समन्वय, सहयोग र सहजीकरण गर्ने ।
- छ) बालअधिकार संरक्षण तथा प्रवर्धन गर्ने सम्बन्धमा सरोकारवालाको क्षमता अभिवृद्धि गराउने ।
- ज) बालबालिका सम्बन्धी प्रतिवेदन तयार गरी मन्त्रालय, प्रदेश मन्त्रालय, राष्ट्रिय बालअधिकार परिषद् र सम्बन्धित निकायहरूमा पठाउने ।
- झ) बालबालिका सम्बन्धि स्थानिय तथ्याङ्क / विवरण संकलन, अभिलेखिकरण तथा सूचना प्रणालिको विकास सञ्चालन, व्यवस्थापन र सुदृढीकरणमा सहयोग गर्ने ।
- ञ) बालसंरक्षण तथा बालअधिकार प्रवर्धनका लागि सञ्चालन हुने राष्ट्रिय / प्रादेशिक र गाउँपालिकाको अभियानमा सहयोग गर्ने ।
- ट) विशेष संरक्षणको आवश्यकता भएका तथा अनाथ बालबालिकालाई धर्मपुत्र धर्मपुत्री लिने दिने कार्यलाई व्यवस्थित गर्न सहजीकरण गर्ने ।
- ठ) गाउँपालिका भित्र सञ्चालित बालगृह, बालसुधार गृह, अस्थाई संरक्षण केन्द्र पुनस्थापना केन्द्र तथा सामाजिकीकरण केन्द्रहरू, प्रचलित कानून तथा मापदण्ड बमोजिम सञ्चालन हुन नसकेका अवस्थामा सुधारका लागी निर्देशन दिने । निर्देशन पालना नगरेमा बन्द तथा कारबाही गर्न सुझावसहित सम्बन्धित निकायमा सिफारिस गर्ने ।
- ड) गाउँपालिका भित्र सञ्चालित बालगृह, बालसुधर गृह, अस्थाई संरक्षण केन्द्र पुनस्थापना केन्द्र तथा सामाजिकीकरण केन्द्र लगाएतमा अश्रित बालबालिकाको समग्र स्थिति र उपलब्ध सेवाको गुणस्तर तथा प्रभावकारीताका सम्बन्धमा देहायको बुँदाहरूमा अनुगमन टोली / समिति गठन गरी अनुगमन गर्ने/गराउने ।
- १) बालबालिकाहरूको वैयक्तिक विवरण अद्यावधिक गरी राखिएको छु छैन,
- २) बालबालिकालाई नियमित रूपमा शिक्षा तथा तालिम प्रदान गरिएको छ वा छैन,

- ३) बालसमुह गठन गरी बालबालिकालाई खेलकुद, मनोरञ्जन तथा सास्कृतिक कार्यक्रम लगायतका बालसहभागिताजस्ता अन्य क्रियाकलापमा संलग्न गराईएको छ वा छैन,
- ४) बालबालिका ऐन, प्रचलित कानून तथा मापदण्ड बमोजिमको सुविधा प्रदान गरिएको छ वा छैन,
- ५) बालगृह, बालसुधार गृह, अस्थायी संरक्षण सेवा केन्द्र, पुनरस्थापना केन्द्र तथा सामाजिकीकरणको केन्द्रमा कुनै अवाञ्छित कार्य भएको छ वा छैन,
- ६) उपखण्ड (५) मा उल्लेखित गृह र केन्द्रमा बालमैत्री व्यवहार तथा वातवरण कायम गरिएको छ वा छैन,
- ७) बालगृहमामा अश्रित बालबालिकाको वैकल्पिक हेरचाहको व्यवस्थाको प्राथमिकता अनुसार अन्तिम विकल्पको रूपमा बालकल्याण अधिकारीबाट व्यवस्था मिलाई राखिएको छ वा छैन,
- ८) उपलब्ध श्रोत, साधनलाई मध्यनजर गरी बालबालिकाको सर्वोत्तम हितलाई ध्यान दिएको छ वा छैन,
- ९) बालसंरक्षण मापदण्ड निर्माण गरी लागु गरिएको छ वा छैन,
- १०) तोकिए बमोजिमका अन्य अन्य कार्य गर्ने ।

परिच्छेद (३)

वडा बाल अधिकार समिति गठन

५. वडा बालअधिकार समितिको गठन: गाउँपालिकामा प्रत्येक वडाभित्र देहायबमोजिमको वडा बाल अधिकार समिति रहनेछः

क) वडा अध्यक्ष / अध्यक्षले तोकेको व्यक्ति	- अध्यक्ष
ख) वडा महिला सदास्य	- सदस्य
ग) वडाभित्रको स्वास्थ्य संस्था प्रमुख/प्रतिनिधि	- सदस्य
घ) वडाभित्रका सामुदायिक वा संस्थागत विद्यालयहरु मध्यबाट वडाअध्यक्षले तोकेको एकजना प्रधानाध्यापक	- सदस्य
ङ) बालबालिकाको क्षेत्रमा क्रियाशिल वडाभित्रका गै.स.स बाट वडाअध्यक्षले तोकेको व्यक्ति	- सदस्य

- च) महिला संस्था / वडा महिला सञ्जाल प्रतिनिधि - सदस्य
- छ) वडा बालसञ्जाल प्रतिनिधि - सदस्य
- ज) बालअधिकारको क्षेत्रमा कार्यानुभव भएको वडाध्यक्षले तोकोको व्यक्ति - सदस्य
- झ) वडा सचिव - सदस्य सचिव

६. वडा बालअधिकार समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार:

- क) बालअधिकारको क्षेत्रमा स्थानीय आवश्यकता पहिचान, योजना तर्जुमा गर्ने कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने गराउने,
- ख) वडाभित्र विशेष संरक्षणको आवश्यकता भएका बालबालिकाको तथ्यङ्क संकलन अद्यावधि गर्ने, गराउने र बाल अधिकार समिति समक्ष पठाउने ।
- ग) वडाभित्रका बालअधिकारका क्षेत्रमा कार्यरत संघ-संस्था बालसमुह लगायतका सरोकारवालाबिच आवश्यक समन्वय र सहकार्य गरी बालअधिकार सम्बन्धी संरक्षणात्मक त प्रवर्धनात्मक कार्यहरू गर्ने गराउने ।
- घ) बाल अधिकारका क्षेत्रमा स्थानीय संघसंस्थालाई कार्य गर्न उत्प्रेरित गर्ने ।
- ङ) जोखिममा परेका बालबालिकाहरूको तत्काल उद्धारका लागि स्थानिय बाल अधिकार समिति र सम्बन्धित निकायसंग समन्वय गर्ने ।
- च) वडाभित्रका अधिकार हननका घटनाका सम्बन्धमा सम्बन्धित निकायसंग समन्वयकारी भूमिका निर्वाह गर्ने ।
- छ) आवश्यकता अनुसार बालबालिकाको निमित्त अकास्मिक कोषको व्यवस्था मिलाउने ।
- ज) बालअधिकारको सम्मान, संरक्षणमा र प्रवर्धनका लागि वकालत गर्ने, र वडासमितिलाई बालअधिकारका क्षेत्रमा आवश्यक सुझाव दिने ।
- झ) वडाभित्र बालबालिकाका सम्बन्धमा भएगरिका कार्यक्रमहरूको अनुगमन गर्ने, प्रतिवेदन तयार गर्ने र गाउँ बालअधिकार समिति समक्ष पठाउने ।
- ञ) तोकिए बमोजिमका अन्य कार्यहरू गर्ने ।

परिच्छेद (४)

बैठक सञ्चालन

७. गाउँ बालअधिकार समिति / स्थानीय बालअधिकार समितिको बैठक सम्बन्धी कार्यविधि: गाउँ बालअधिकार समिति र स्थानिय बालअधिकार समितिको बैठक सम्बन्धी कार्यविधि देहाय बमोजिम निर्धारण गरिएको छ-

- क) समितिको बैठक कम्तिमा वर्षको चार पटक अध्यक्षले तोकेको मिति, समय र स्थानमा वस्नेछ ।
- ख) अध्यक्षको निर्देशनमा समितिको बैठक सदस्य सचिवले बोलाउनेछ ।
- ग) सदस्य सचिवले समितिको बैठक वस्ने सुचना र बैठकमा छलफल हुने विषयहरूको सूचि सहित दुई दिन अगाडि समिलतकस सदस्यहरूलाई उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
- घ) समितिमा तत्काल कायम रहेका सदस्य संख्याको पचास प्रतिशत भन्दा बढी सदस्य उपस्थित भएमा समितिको बैठकको लागी गणपुरक संख्या पुगेको मानिनेछ ।
- ङ) समितिको बैठकको अध्यक्षता अध्यक्षले गर्नेछ र निजको अनुपस्थितिमा उपस्थित सदस्यहरूले आफुमध्येबाट छानेको सदस्यले बैठकको अध्यक्षता गर्नेछ ।
- च) समितिको बैठकको निर्णय समितिको अध्यक्षद्वारा प्रमाणित हुनेछ ।
- छ) समितिको बैठक तथा सञ्चालन खर्च बौदीकाली गाउँपालिकाको नियमानुसार हुनेछ ।
- ज) बैठक सम्बन्धि अन्य कार्यविधि समिति आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।
- झ) समितिको बैठकमा आवश्यकता अनुसार विषयसंग सम्बन्धित व्यक्तिहरूलाई आमन्त्रण गर्न सकिनेछ ।

८. उपसमिति वा कार्यटोली गठन गर्न सक्ने-

- १) स्थानिय समितिले आफुले गर्नुपर्ने कुनै काम सुचारु रूपले सञ्चालन गर्नका लागि आवश्यकता अनुसार उपसमिति वा कार्य टोली गठन गरी परिचालन गर्न सक्नेछ ।
- २) उपदफा १) अनुसार गठन हुने उपसमिति वा कार्य टोलीको काम कर्तव्य र अधिकार कार्यप्रकृति अनुसार खटिए वा काम गरेवापत टोली वा सदस्यले पाउने भत्ता वा पारिश्रमिक वा सेवा सुविधा तथा अन्य कार्यविधि गाउँपालिकाको प्रचलित नियमानुसार समितिले तोकेबमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद (५)

विविध

९. विविध: बालकल्याण अधिकारिको काम, कर्तव्य र अधिकार

- क) बालबालिकाको हकहितको संरक्षण तथा बालकल्याण सम्बन्धी गाउँस्तरीय योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्न स्थानीय बालअधिकार समितिलाई सहयोग गर्ने,
- ख) स्थानीय बालअधिकार समितिको निर्णय एवम् निर्देशनहरू कार्यान्वयन गर्ने, गराउने,
- ग) स्थानीय बालअधिकार समितिबाट प्रत्यायोजित एवं निर्देशित अन्य काम गर्ने गराउने,
- घ) स्थानीय बालअधिकार समितिको सदस्य सचिव भै काम गर्ने ।

प्रमाणीकरण मिति : २०८३/०६/०६

आज्ञाले,
राकेश कुमार चौधरी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
बौदीकाली गाउँपालिका